

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III [i.e. II]. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

ARTICVLVS I.

Virum ratio personæ verè & propriè reperiatur in Divinis.

§. I.

Explicatà definitione personæ, sententia affirmativa statuitur.

A Nequam quæsitò respondeamus, definitio personæ in communi, à Boëtio tradita, & à D. Thoma hic art. 1. approbata, breviter explicanda est.

Sic ergo definitur persona à Boëtio: *Persona est rationalis nature individua substantia.* In qua definitione, primò *substantia*, ponitur loco generis, & supponit pro substantia completa. Quare per hanc particulam, non solum accidentia, sed etiam substantia incompleta, ut partes, cum integritate, cum essentialibus excluduntur à ratione personæ, & idèò animæ rationalis, quamvis propriè gaudeat substantiâ, & separata à corpore existat, in se tamen separationis non potest dici persona. Secundo additur *ly individua*, ut per hoc excludatur naturæ universales, & secundæ substantiæ, scilicet generæ & species, quæ propriè personæ non sunt. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 2. ait, per hoc quod additur *individua*, trahi substantiam adstantem pro substantia prima, quæ à Græcis *hypostasis* dicitur, & quæ supra singularitatem addit incommunicabilitatem. Propter quod Richardus à S. Victor, ad maiorem huius definitionis explicationem, addit ad *individua* substantiam, particulam, *incommunicabilis*, quæ (ut notat D. Thomas in 3. ad Annibal. dist. 5. quæst. unica art. 2.) triplicem communicabilitatem à persona excludit, scilicet communicabilitatem universalis ad inferiora, partis ad totum, & naturæ ad suppositum, à quo sustentatur, vel terminatur. Quamobrem licet humanitas Christi sit substantia individua, & completa, quia tamen communicatur alteri ut supposito sustentanti, scilicet Verbo Divino, non potest dici persona: nec similiter natura divina, quamvis secundum se gaudeat substantiâ absolutâ (ut infra ostendimus) quia communis est tribus Suppositis, à quibus terminatur, & sustentatur incommunicabilis.

Denique prædictæ definitioni additur, *rationalis seu intellectualis nature*, ut per hoc excludatur à ratione personæ supposita naturarum irrationalium. Unde D. Thomas hic art. 2. docet suppositum primam substantiam, personam, hypostasim ita inter se comparari, ut suppositum & prima substantia sint omnino idem; sicut & modo ex communi usu pro eodem sumuntur persona & hypostasis. Persona verò seu hypostasis non differt à supposito seu prima substantia, nisi ut inferioris à suo superiori; quia persona non dicitur nisi de primis substantiis naturæ intellectualis; suppositum verò dicitur de omnibus primis substantiis cuiuscumque naturæ. Hæc definitione personæ præmissâ & expolitâ, inquirimus utrum ratio personæ sic explicata, verè & propriè reperiatur in Divinis?

Sententiam negativam olim tenuisse Laurentium Vallam Grammaticum, libro 6. elegantiarum cap. 3. 4. referunt Recentiores. Fundamentum illius erat: quia existimabat nomen personæ non significare substantiam, sed animi vel corporis

A qualitatem, per quam unus homo differt ab alio ex quo sit quòd una & eadem res, seu substantia, plures dicatur gerere personas; quia plures representat, aut vice earum fungitur. Vnde olim Sabelius, licet crederet in Deo unicum tantum dari suppositum, unumque subsistens; quia tamen plurimum munere fungi dicebat; Patris per creationem, Filij per incarnationem; & Spiritus Sancti per rationalis creaturæ sanctificationem; plures in Deo admittere personas non renebat.

In Deo tamen verè & propriè rationem personæ reperiri, tanquam de fide certum, tenendum est. ita enim definitur in variis Conciliis, præsertim in Toletano II. in confessione fidei, & in Lateranensi cap. firmiter, tenetque communis usus Ecclesiæ, & universalis Patrum ac Theologorum consensus. Vnde in Symbolo Athanasij dicitur: *Alia est persona Patris, alia filij, alia spiritus sancti*. Sed ubi alia & alia persona cum proprietate inveniuntur, reperitur etiam cum proprietate persona: Ergo ratio personæ propriè reperitur in Deo. Ratio etiam id suadet. Persona enim, ut ostendimus, est rationalis, seu intellectualis naturæ individua (id est incommunicabilis) substantia: Sed in Deo est intellectualis natura, & substantia incommunicabilis, ut infra patebit: ergo in illo ratio personæ invenitur.

Præterea, ut discurret D. Thomas hic art. 3. Quidquid perfectionis & dignitatis est, reperitur in Deo: Sed persona significat quod est perfectissimum in tota natura: Ergo propriè reperitur in Deo. Probatur Minor: nam persona ex parte naturæ importat quod sit intellectualis, quæ est ex genere suo omnium naturarum dignissima; modus etiam existendi quem dicit, dignissimus est, scilicet quod sit per se existens: Ergo persona significat id quod est perfectissimum in tota natura.

Ad fundamentum verò, seu potius observationem Grammaticalem Laurentij Vallæ, dicendum est cum D. Thoma in I. dist. 26. quæst. 1. art. 2. ad 1. iudicium de nomine non debere esse secundum id à quo imponitur, sed secundum id ad quod significandum instituitur: lapis enim dicitur à lædendo pedem, & tamen omne quod lædit pedem non est lapis. Quamvis ergo nomen personæ sit impositum à representando, seu à personando; quia, ut notat Boëtius in libro de duabus naturis, olim in comœdiis recitatores ad representandum aliquem cuius gesta recitabant, larvâ quâdam faciem velabant, & sic recitationem suam personabant: inde tamen tractum est nomen ad significandos ipsos homines substantialiter in se; & hoc modo frequens est usus huius vocis in iure civili, cum agitur de actione seu injuria personarum; imò & in scriptura, ut patet ex illo Sapientiæ 6. *non subtrahet personam cuiusdam Deus*: & ex illo Actuum 10. *Non est personarum acceptor Deus*: & ex Symbolo Athanasij, ubi habetur: *neque confundentes personas* græcè dicitur *πρόσωπον*. Tandem apud Theologos idem nomen usurpatum est, ad significandam cuiuscumque intellectualis naturæ, sive divinæ, sive Angelicæ, sive humanæ, individua & incommunicabilem substantiam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

OBJicies primò: Persona est rationalis naturæ individua substantia: Sed Deus non est propriè substantia: Ergo nec persona propriè.

Minor ostenditur primò ex Augustino libro 7. de A Trinitate cap. 5. ubi agit: *Manifestum est Deum ab-
usivè substantiam vocari*: Sed quod abusivè dicitur,
non propriè, sed impropiè dicitur: Ergo
Deus non est propriè substantia.

Secundò probatur ratione quam idem S. Do-
ctor ibidem insinuat. Substantia dicitur à substan-
do accidentibus, sed Deus accidentibus subesse
non potest, nec dici quod subestet bonitati, vel om-
nipotentia, aut aliis perfectionibus quæ dicuntur
de ipso: Ergo non est propriè substantia.

7 Respondeo negando Majorem: Ad cuius pri-
mam probationem dicitur, substantiam conside-
rari dupliciter: nempe quoad id à quo nomen im-
positum est, scilicet subesse accidentibus: vel quo-
ad rem significatam, scilicet per se esse. Primo mo-
do solum abusivè potest Deus dici subestare perfe-
ctionibus suis. Secundo autem modo, cum prop-
rietate dicitur & est substantia quia propriè exis-
tit per se, imò per se maximè existit; & hoc solum
dico intendisse Augustinum. Per quod ad se-
cundam minoris probationem patet solutio, sum-
pta ex D. Thomæ quæst. 9. de potentia art. 3. ad 1.
& hic quæst. 29. art. 3. ad 2.

8 Objicies secundò: Si in Deo verè & propriè re-
periretur ratio personæ, etiam in illo esset propriè
ratio hypostasis; nam ut supra diximus, persona
& hypostasis idem omnino significant: ex quo
ulterius sequeretur, quod sicut in Deo dicuntur
esse tres personæ, ita etiam in illo dicerentur tres
hypostases, imò & tres substantiæ; cum persona
sit rationalis naturæ individua substantia: Sed
neutrum videtur in Deo admittendum: Ergo in
Deo verè & propriè non reperitur ratio personæ.
Minor probatur ex Hieronymo in epistola ad
Damascum, ubi loquens de nomine hypostasis ait:
*Taceantur tres hypostases & una teneantur: nomen
hoc non bona suspitionis est & c. mihi credite, ve-
nenum sub melle lateat*. Item ibidem subdit: *Suf-
ficiat nobis dicere unam substantiam*: Ergo ex
Hieronymo dici non potest dari in Deo tres hy-
postases, vel tres substantias.

9 Respondeo concessa Majori, negando Mino-
rem, quantum ad utramque partem. Licet enim
olim fuerit de his vocibus, *persona & hypostasis*,
magna inter Græcos & Latinos controversia,
quam refert Divus Gregorius Nazianzenus orat.
21. Nam Latini nomen græcum *hypostasis* idem
esse ac *usiam*, hoc est essentiam, putantes; Græ-
cos, qui tres hypostases asserbant in Deo, hære-
ticos Arrianos appellabant: Græci verò existi-
mantes personas solum dici ad similitudinem ear-
um, quas in comædiis tragediisque homines re-
præsentant, & quas ipsi & τὰ πρόσωπα vocant;
idemque suppositum seu hypostasim agere plures
personas; Latinos, qui solum unam hypostasim,
tres verò personas in Deo esse affirmant, hæreti-
cos Sabellianos vocabant: de qua controversia
consultuit D. Hieronymus Summum Pontificem
Damascum, epistolâ ad ipsum missâ. Nunc tamen
utriusque nominis significatione plenè notâ, ut-
roque indifferenter utitur Ecclesia; & sicut in
Deo dicuntur esse tres personæ, ita & tres hypo-
stases. Similiter licet absolutè & sine addito non sit
dicendum dari in Deo tres substantias; quia hoc
nomen substantia, absolutè prolatum, pro essentia
usurpatur; bene tamen cum hoc addito, *tres sub-
stantias individuas*, ut docet S. Thomas quæst. 9.
de potentia art. 2. ad 9. Vnde ad verba Hierony-
mi, quæ videntur militare in contrarium, dicen-
dum est cum D. Thomâ hic art. 3. ad 3. *quod Hie-*

ronymus dicit sub hoc nomine (*hypostasis* aut *sub-
stantia*) venenum latere: quia antequam signifi-
catio huius nominis esset plenè nota apud Latinos,
hæretici per illud simplices decipiebant, ut con-
fiterentur plures essentias, sicut confitentur plures hy-
postases: propter hoc quod nomen *substantie* (cui
respondet in græco nomen *hypostasis*) communiter
accipitur apud nos pro essentia.

Objicies tertio contra rationem quæ Divus
Thomas probat in Deo verè & propriè reperiri
rationem personæ. Persona non significat id quod
est perfectissimum in tota natura. Ergo ratio D.
Thomæ falso nititur principio, & consequen-
ter est nulla. Antecedens probatur primò, Quia
natura est perfectior personalitate: Ergo perso-
na non significat id quod perfectissimum est. Se-
cundò, Quia persona significat personalitatem:
Sed hæc perfectionem non dicit: Ergo non signifi-
cat perfectissimum in tota natura. Minor pro-
batur: Si personalitas ut sic diceret perfectionem,
non posset contrahi personalitate relativâ: Sed
contrahitur per illam: Ergo perfectionem non
dicit. Sequela probatur: perfectio contrahi non
potest formaliter per differentiam, quæ formaliter
perfectio non fit: Sed personalitas relativâ,
pro eo quod addit ad divinam naturam, ratione
cuius munus personalitatis sortitur, perfectior
non dicit, in veriori Thomistarum sententia, quam
disputatione præcedenti defendimus: Ergo si per-
sonalitas ut sic dicat perfectionem formaliter, non po-
terit contrahi per relativâ personalitatem divinam.

Respondeo cum Cajetano hic art. 4. negando
Antecedens. Ad primam probationem, præ-
missis Antecedente, nego Consequentiam. Nam
licet cõperatione factâ naturæ, cum modo per-
sonalitatibus, illa personalitatem excedat, de quo
disputant Metaphysici: tamen includens utrum-
que, qualiter includit persona, quodlibet separa-
tim excedit. Sed enim compositum ex materia
& forma superat formam, quamvis hæc sit ma-
teriâ perfectior, & sicut compositum ex essentia
& existentia excedit in perfectione essentiam, est es-
sentia perfectior sit existentia: ita natura sub modo
per se existendi perfectior est naturâ secundum se.

D Ad secundam probationem dico in persona
triplicem perfectionem reperiri, scilicet independen-
tentiæ à subiecto inhesionis, independentiæ à sub-
iecto sustentationis, & incommunicabilitatis al-
terius tanquam supposito. prima & secunda per-
fectionem dicunt: tertia à perfectione vel imper-
fectione præscindit. Prima convenit cuilibet
substantiæ ex conceptu substantiæ: secunda con-
venit tantum divinæ naturæ, ratione subsistentiæ
absolutæ: tertia convenit Deo, non ratione sub-
sistentiæ absolutæ, sed subsistentiæ relativæ, quæ
licet perfectionem non explicet, duplicem tamen
implicat, scilicet naturæ, quam in suo conceptu
claudit, & subsistentiæ absolutæ, quam includit &
supponit, ut disputatione sequenti patebit.

E Divus Thomas dicit personam ut sic significare
formaliter perfectionem, sed significare id quod
perfectissimum est in tota natura: quod verum
est licet perfectionem de formali non explicet.
Unde in forma ad argumentum, concessa Majori,
distinguo Minorem: personalitas non dicit perfe-
ctionem, explicitè & formaliter, concedo Mino-
rem: implicitè saltem & præsuppositivè, nego Mi-
nores, & Consequentiam: nam licet personæ, ex
parte formalis & directi significati, non semper
explicet perfectionem, illam tamen semper im-
plicat & præsupponit.

ARTICVLVS II.

Quodam sit significatum formale ac directum huius nominis, Persona Divina.

§. I.

Quibusdam praeiudiciis, referuntur sententia.

Notandum primo ex D. Thoma quaest. 9. de potentia art. 4. Duplex in nominibus esse significatum: unum formale, quod significat id per quod res formaliter constituitur, & aliud materiale, in quo ratio formaliter expressa reperitur. hoc nomen, homo, significat formaliter compositum ex anima & corpore, materialiter vero significat habens cor, cerebrum, & alia sine quibus non reperitur corpus animatum. Interdum etiam per significatum formale intelligitur id quod explicitè in ipsa nominis significatione importatur per materiale verò, id quod implicitè tantum in ea continetur.

Notandum secundo, Significatum alicuius nominis, adhuc esse duplex: directum scilicet & indirectum. Directum est quod in casu recto solet explicari: indirectum verò est quod connotatum importatum in obliquo. Huius exemplum habemus in definitione personae in communi, supra obiecto tradita: nam cum dicitur *individua substantia*, exprimitur significatum directum illius: cum verò additur, *rationalis naturae*, explicatur significatum indirectum.

Notandum tertio, Relationem originis in Deo esse ad eum eminentem & perfectam, ut ratione suae perfectionis & eminentiae, aequivalet non solum omnibus relationibus, sed etiam subsistentiis & personalitatibus creatis: ex quo fit, quod ita exerceat munera relationis & personalitatis, ac si in ea ratio personalitatis & relationis realiter distinguerentur. Huius ratio est, quia relatio divina non est accidens, & inherens subiecto, sicut relatio creata, sed est indentificata cum substantia divina, atque ita ex propria linea, est quid substantiale, & subsistens. Unde Theologi in divinis relationibus duos conceptus, seu duo munia inaequata distinguunt, scilicet formae referentis, seu puri respectus ad terminum, & formae hypostaticae subsistentis: ut latius exponemus, quando agemus de Divinarum Personarum constitutione. His praeiudiciis

Circa propositam difficultatem, tam variae sunt & multae Authorum opiniones, ut earum diversitas vix possit in ordinem aliquem redigi: claritatis tamen gratia, omnes sententias ad quinque praecipuas reducemus. Prima est Durandi in 1. dist. 23. quaest. 1. ubi docet hoc nomen, *Persona Divina*, de formali significare secundum intentionem. Secunda est Scoti ibidem quaest. unica, asserentis significare formaliter negationem communicabilitatis. Tertia docet hoc nomen significare directè essentiam vel naturam divinam. Ita quidam sine nomine relati à Magistro in 1. distinct. 25. & D. Thoma distinct. 23. quaest. 1. art. 3. quaest. 9. de potentia art. 4. & hic quaest. 29. artic. etiam 4. Cui sententiae etiam ex parte adhæsit Magister, docens personam divinam absolute sumptam significare essentiam, cum autem additur terminus numeralis aut partitivus, ut cum dicimus, *tres personae* vel cum dicimus: *alia est persona Patris, alia Filij*, &c. significare hypostatum subsistentem. Quarta sententia est Aureoli apud Capreolum in 1. distinct. 25. quaest. 1. artic. 2. asserentis nomen perso-

Tom. II.

nae divinae, nec essentiam, nec relationem in recto significare, sed constitutum ex illis. Quinta & ultima sententia, quam defendunt Thomista, & plures extranei, affirmat formale & directum huius nominis significatum esse relationem divinam, non in abstracto, sed in concreto.

Verum quia, ut in tertio notabili diximus, in relationibus divinis duo conceptus inadæquati solent distingui, formae scilicet referentis, seu puri respectus ad terminum, & formae hypostaticae subsistentis: adhuc restat difficultas, sub qua ex his duabus formalitatibus, divina relatio pertineat ad significatum formale & directum huius nominis, *Persona Divina*.

§. II.

Rejiciuntur quatuor primae sententiae, & ultima ut vera eligitur.

Dico primo, formale significatum huius nominis, *Persona Divina*, neque esse secundam intentionem, neque solam negationem communicabilitatis.

Probatur breviter contra Durandum & Scotum. Persona Divina de formali significat id per quod personae divinae formaliter constituuntur: At personae divinae, neque per secundam intentionem, neque per solam negationem communicabilitatis, sed per aliquid reale & positivum, formaliter constituuntur, ut ostendemus infra, quando agemus de constitutione divinarum personarum: Ergo persona divina, neque secundam intentionem, neque solam negationem communicabilitatis, sed aliquid reale & positivum de formali significat.

Dico secundo, Personam divinam non significare directè essentiam vel naturam divinam, sed indirectè tantum & in obliquo.

Probatur primo: Persona ut sic, est rationalis naturae individua substantia: Ergo persona divina est individua naturae divinae substantia: Sed in hac definitione natura divina, non in recto, sed in obliquo importatur, ut patet: Ergo non in recto sed in obliquo significatur hoc nomine, *Persona Divina*.

Probatur secundo: Non stat multiplicari personam, non multiplicato significato illius formali & directo: Sed persona divina multiplicatur, non multiplicata natura: Ergo haec non est significatum directum huius nominis, *Persona Divina*, Minor est de fide: Major autem constat ex regula communi Dialecticorum, asserentis terminum numeralem cadentem supra subiectum, numerare illius significatum formale & directum: Sed *Persona Divina* est terminus substantivus: Ergo ut dicatur pluraliter, oportet multiplicari illius significatum formale & directum.

Nec valet si dicas cum Magistro, illo tantum convinci, hoc nomen, *Persona Divina*, cum dicitur in plurali, non significare naturam non autem quod non significet illam, cum absolute profertur.

Nam in contrarium obstat primo quod nomen non variat significatum ex adjuncto termino numerali & partitivo, ut per se patet, docetque D. Thomas, solutionem istam percludens in 1. dist. 23. quaest. 1. art. 3. Ergo si persona divina significat essentiam directè, cum absolute profertur, idem retinet significatum, addito termino numerali aut partitivo.

Obstat secundo, quod nomina quae in Deo substantiam absolute significant, non dividuntur per

D d